

NOTITIES UIT DE IJSSELMEERPOLDERS - 10

DE BORSTELIGE AARDTONG DUKT OP IN OOST-FLEVOLAND

Atte van den Berg

Wittermerslag 17, 8131 WH Wijhe

Van den Berg, A. 2015. *Trichoglossum walteri* found in Flevoland. *Coolia* 58(1): 19–20.

Trichoglossum walteri, until now only occurring on dikes near the coast of the province of North-Holland, is for the first time found in the 'Spijkerbos' in the east of Flevoland.

Begin september 2014 vond ik samen met Marna Kroese uit Dronten, bij het speuren naar bekerzwammen in een vochtig deel van het Spijkerbos (Oost-Flevoland), een klein knotsje. Het leek wel wat op het Knolmijtertje (*Heyderia sclerotipes*) (zie Swart & Van den Berg, 1987). Hoewel de kwaliteit van dit ene exemplaar slecht was, nam ik hem toch mee. Onder de microscoop bleken de paar sporen die ik vond, echter niet overeen te komen met *H. sclerotipes*. Daarom vroeg ik Marna, die vaker dan ik in het Spijkerbos komt, deze plek in de gaten te houden.

Bij het zoeken naar dit knotsje vond ze op een van haar tochten een paar kleine, zwarte knotsjes. Ze dacht aan de Geschubde aardtong (*Geoglossum fallax*), maar om zeker te zijn van haar determinatie stuurde ze de zwammetjes naar me op. Bij microscopisch onderzoek vielen direct de zwarte haren (setae) in het hymenium op, evenals de langwerpige sporen, die maximaal maar zeven tussenschotjes (septen) hadden. Het was nu niet moeilijk meer om op de goede naam te komen: de Borstelige aardtong (*Trichoglossum walteri*).

Tot nog toe was *Trichoglossum walteri* (Berk.) E.J. Durand alleen bekend van de eerste Nederlandse vindplaats in de buurt van Petten, op een grazig dijktaalud, en nu kwamen ze voor op een plek ver verwijderd van de kust. De bodem in dit gedeelte van het Spijkerbos is wat kleiïg en de taluds van de Slaperdijk bij Petten zijn dit, naar ik veronderstel, ook.

Het geslacht *Trichoglossum* onderscheidt zich van *Geoglossum* door de donkere haren in het hymenium en op de steel. Er zijn drie soorten uit Nederland bekend. De meest algemene is de Ruige aardtong (*T. hirsutum*), waarbij de langwerpige sporen meestal 14 of 15 septen tellen. De Viersporige aardtong (*T. tetrasporum*) is slechts eenmaal gevonden in een bloempot in de Hortus te Utrecht. Deze aardtong heeft maar 4 sporen per ascus (Maas Geesteranus, 1964). De Borstelige aardtong (*T. walteri*) heeft, net als de Ruige aardtong, 8 sporen per ascus. Pas in 1999 is de Borstelige aardtong ontdekt in Noord-Holland op de Slaperdijk bij Petten door Kees Roobeek (Roobeek, 2009).

Figuur 1. Borstelige aardtong (*Trichoglossum walteri*). (Foto: Atte van den Berg)

Beschrijving van de Borstelige aardtong, *Trichoglossum walteri* (Berk.) E.J. Durand

Vruchtlichamen: cilindrische steel met een iets verbreed fertiel kopje, zwartbruin, 20–30 mm hoog. Fertiele deel: $6-7 \times 3,5-4$ mm, met zwarte setae. Het fertiele deel is niet duidelijk afgegrensd van de steel.

Steel: $14-23 \times 3-5$ mm, bezet met zwarte setae.

Sporen: langgerekt, min of meer cilindrisch, bruin, gesepteerd, $4-7$ septen, $75-108 \times 4-6$ μm .

Setae: $130-275 \times 6,5-10$ μm .

Asci: J+, 8-sporig,

Parafysen: licht grijszwart, aan de top iets gebogen.

De Borstelige aardtong is een cosmopoliet, maar toch overal vrij zeldzaam. Volgens Ascomycete Fungi of North America (Beug et al. 2014) is hij in de USA de meest voorkomende soort.

De geringe hoogte van deze aardtong, namelijk 2 tot 3 cm, zal er waarschijnlijk mede de oorzaak van zijn dat hij niet vaak gemeld wordt en mede daarom zeldzaam is. De gevonden exemplaren misten ook de spatelvormige verbreding, die je vaak bij de Ruige aardtong ziet. De standplaats droeg eveneens niet bij aan het gemakkelijk vinden: tussen het bladafval van Iepen en Eiken op kale grond. Bij een tweede bezoek aan de vindplaats was een aantal exemplaren bovendien al aangetast door een witte schimmel, waardoor ze op een Geweizwam (*Xylaria hypoxylon*) begonnen te lijken.

Mijn dank gaat uit naar Marna Kroese, die mij meenam naar de vindplaats, en Kees Roobeek voor de bevestiging van de determinatie.

Literatuur

Arnolds, E. & Van den Berg, A. 2013. Beknopte standaardlijst van Nederlandse Paddenstoelen. Uitgave NMV.

Beug, M., Bessete, A.E. & Besette, A.R. 2014. Ascomycete fungi of North America. Austin.

Maas Geesteranus, R.A. 1964. De fungi van Nederland, 1. Geoglossaceae – Aardtongen. Uitgave KNNV, Utrecht.

Roobeek, C.F. 2009. Aardtongen in de duinen van Noord-Kennemerland. Bergen NH.

Swart-Velthuyzen, C.M. & Van den Berg, A. 1987. Notities uit de IJsselmeerpolders–3. Coolia 30(2): 31–36.

TE KOOP: MICROSCOOP + BINOCULAIR

Uit de nalatenschap van Wim Appelhof worden te koop aangeboden aan de leden:

- Novex trinoculaire microcoop, B-serie, met PL-objectieven 10, 40, 60 en $100\times$ (olie), $10\times$ -ocularen waarvan 1 met micrometer-schaal, en ingebouwde verlichting. In stevige kunststoffen doos.
- Novex binoculair, $10\times$, met ingebouwde verlichting met drie standen (geen led). Geen speciale doos.

Beide in zeer goede staat. Vraagprijs voor deze twee samen is 400,00 euro. Losse verkoop is eventueel mogelijk (microscop 350,00, binoculair 50,00 euro). Geïnteresseerden kunnen e-mailen naar Gerard Verkley (g.verkleij@cbs.knaw.nl) en een afspraak maken om te komen kijken).

